

Laura Vilanova Cané:

«De petita no volia ajudar la mare a *remendar*. Ara ensenyo a fer malla a qui en vulgui aprendre.»

Quan Laura Vilanova Cané va néixer al Port de la Selva ara fa setanta-dos anys, cada dia arribaven les barques a la platja carregades de peix. Molt sovint eren de sardina. La sardina s'agafava amb xarxa de malla petita. Els pescadors i les seves dones, en arribar les barques a port, ajudaven a descarregar el peix i a posar-lo amb gel per portar-lo a Barcelona. «La xarxa d'aquell temps era de cotó, no era de niló com ara, que és molt més resistent —explica la Laura— i es trencava més fàcilment. En llevar la xarxa, els pescadors a vegades hi feien un forat amb les ungles. Quan ja havien tret el peix, estenien les xarxes a la vora de la platja i les dones anaven a cosir, a *remendar*». La mare de la Laura, la Maria Carmen Cané, era sargidora, *remendadora*, com en diuen, un ofici familiar. El seu pare, en Francisco Vilanova, era pescador. Tota la família ha tingut sempre relació amb el mar.

«Les mares s'hi estaven tot el dia, a la platja. La mare portava un barret ben gros. S'hi posaven ben d'hora, a

l'estiu, cap a les set. A l'hivern, més tard. Anaven a menjar una mica a casa i tornaven. I no només *remendaven* per a la barca de la família, sinó que també *remendaven* per a altres companyies teranyines per a les sardines i per a les anxoves, i també per a les almadraves o els arts de pescar tonyines. Aquí sí que hi entraven tonyines! Jo en tinc fotografies de petita. Se'm veu amb una tonyina que era més grossa que jo. I això s'ha perdut totalment. [...] A Catalunya sempre hem tractat molt bé el peix, el copejaven en caixes i ell sol quedava ben posat amb tota l'escata i quedava maco perquè sí, com un fil d'or o de plata. A França, en canvi, el treien amb pales, de qualsevol manera.»

En aquells temps al Port de la Selva hi havia un tenyidor de xarxes: la la Casa del Gremi, on les companyies es dedicaven a tenyir les xarxes amb un tint vegetal fet amb escorça de pi perquè no fossin blanques sinó de color marró, i així deien que enganyaven millor el peix. I les dones més grans anaven sempre amb la desca dalt del

cap. L'àvia de la Laura la duia posada quan anava a l'hort. I se la posava també per anar a vendre el peix: a Pau, a Vilajuïga, a Palau... i a França, on el podia bescanviar per cafè. La desca era un cistell gros fet amb balca i amb olivera: «L'emplenaven, se la posaven dalt del cap i se n'anaven a vendre». També hi havia noies que treballaven salant anxova i sardina pel fresc, «a les anxoves, les escabetxaven, els treien el cap i les posaven en pots amb sal i pebre per a la conserva, i després les venien a fora i amb això es feien un jornalet i es podien comprar un vestit o unes sabates o unes espadenyes noves».

La Laura explica que les dones feien les xarxes i els homes s'encarregaven de fer nanses i gambines, però que els homes també en sabien, de sargir.

De la part central de la xarxa en diuen el *llit*, i es feia als telers. Ara encara en queda algun a Catalunya, però la majoria es compren a la Xina. Quan ella era petita, els dies que feia vent o que no hi havia gaire feina, les dones muntaven les peces de la xarxa al menjador de casa. «Les mares volien que

Text i fotos > **JUDIT PUJADÓ**, escriptora

Adreça web per
escoltar l'entrevista

les ajudéssim i, com que nosaltres no volíem, ens hi obligaven. La mainada havíem de reforçar la malla pels costats, o sigui, ajuntar dues malles per fer-ne una de més grossa. D'això en diem *entestar*. També repassàvem les *ninyoles*. Quan es trencava la xarxa a bord de l'embarcació, els homes la sargien passant un fil per la malla. D'això se'n deia *ninyolar*. La malla havia de ser diferent segons el peix que volguessis pescar. Sempre que la mare em deia que l'ajudés, contestava: "Ara no puc".» El bonítol passa dos cops pel cap de Creus: a mitjan agost i setembre, quan puja cap a França, i després cap a l'octubre. Per al bonítol necessites una malla més grossa. Per al sardinal, més petita. Per als arts de bou, la malla és més petita allà on es posa el peix —el cop— i més grossa als costats.

Les anomenades companyies es formaven amb una barca grossa i dos llaguts de foc petits, de cinc metres. Als llagutshi posaven un Petromax que feia llum i atreïa el peix i, una vegada calada i cenyida la xarxa, amb el peix a dintre, el copejaven. «Abans

aquí, antigament, s'havia agafat molt i molt de peix, el que passa és que el peix s'havia d'enviar a Barcelona i hi havia unes despeses, i els pescadors, a més a més d'anar a pescar, doncs tenien un hort o una vinya o un olivar, i així anaven fent i tenien un complement. Tocaven pocs calers, però de gana no se'n va patir.»

Als dotze anys la Laura va anar a Bordeus. Hi tenia una tia, la germana de la seva mare. «Em va anar bé. Les mestres em van fotre amb els pàrvuls, els més petitons, però en dos mesos ja sabia escriure el francès.» Va tornar al Port de la Selva i encara va anar a Barcelona a aprendre de brodar, perquè a l'hivern hi havia poca feina. Anys més tard va posar un baret a la platja. «Treballàvem molt», recorda. I un cop casada va obrir una botiga de pesca i de nàutica que també els va anar molt bé. Començava a arribar el turisme; molta gent comprava malles, però per fer-ne cortines i, si n'hi encarregaven alguna, els deïa que tornessin al cap de dos dies, que la màquina ja l'hauria feta. La màquina era la seva mare, la *remen-*

dadora, que sempre estava a punt per ajudar-la.

Ara, unes quantes dècades després, s'ha decidit, i dos cops per setmana ensenya a fer malla a qui en vulgui aprendre, perquè no es perdi l'ofici, encara que la majoria n'acabin fent cortines. Diu que no és difícil. «Necessites dos o tres motllos, que en diem *busques*, i són de fusta. Ens els fem nosaltres.» (M'ensenya uns rectangles de fusta no gaire gruixuts, amb els angles roms.) El motllo marca la mida del forat que hi vols fer. Aquest més gros és per al *senrell* i per fer la malla de dintre cal un motllo més petitó. També calen agulles. Ara són de plàstic. Es tracta d'anar fent nusos. Has d'estar una mica concentrada. Poses la malla bé aquí en el motllo, fas la volta amb el fil i has de fer el nus.» És fil de cotó. Un cop s'aprèn a fer el punt, només cal saber què es vol pescar. Tot un món de Penèlopes i d'Odisseus arruïnats pel niló, per la pesca d'arrossegament i per les inefables sondes submarines, que han acabat de deixar el fons marí buit de misteris.